
DER ER ET YNDIGT LAND

Instruktør: MORTEN ARNFRED

Målt med international standard laves der uhørt billige spillefilm i Danmark, men målt med samme standard har dansk film igennem de sidste ti år ofte nået et teknisk og håndværksmæssigt niveau, der er imponerende, når de indskrænkede vilkår tages med i betragtning: de lave budgetter, den korte produktionstid, etc. Vi har efterhånden herhjemme en meget dygtig stab af filmhåndværkere, som med den rette instruktør er i stand til at udfylde de beskedne rammer med entusiasme og omhu.

Vi har ligeledes en betragtelig stribe af talentfulde instruktører, som til trods for at der kan gå to år eller mere mellem hver store opgave (afhængigt af velviljen hos konsulentgruppen på Filminstituttet), ufortrødent arbejder videre med nye projekter.

Men på trods af den høje tekniske kunnen og den store talentmasse har dansk film konstant en indbygget tendens i sig til at blive alt for pæn og redelig (for ikke at sige kedelig) i sin omhyggelige registrering af verden omkring os. Dansk film snørkler sig for ofte af sted i selvoptaget socialrealistisk græsrodshøjde. Der er en generel mangel på dynamik, på provokationer og eksplosioner. Det kunstneriske ambitionsniveau overholder den foreskrevne stuetemperatur. Vi flytter os helst ikke ret langt ad gangen.

Vi kan godt lave dynamiske og underholdende folkekomedier, hvilket både Erik Balling og Erik Clausen har demonstreret, men vi kan sandelig også lave det modsatte (Bertramfilmene). Og vi kan lave hæderlige kriminalfilm som »Strømmer« og »Den ubetænksomme elsker«, men også rene katastrofer som »Attentat«. Løsningen ligger således ikke nødvendigvis i det flotte ydre og de dyre effekter.

Tilbage står så gruppen af registrerende socialrealister, der ofte havner i det ligegyldige og hult forlorne, men som for tiden i forreste række tæller i hvert fald tre instruktører, som har udviklet en personlig stil og demonstreret en selvstændig

holdning: Bille August, Nils Malmros – og Morten Arnfred, som for mig at se er det absolut største talent i den moderne danske film.

Morten Arnfred har lavet tre spillefilm på fem år (jeg tillader mig at se bort fra den ujævne »Måske ku' vi«, som ganske vist har sine to fotografer, Morten Bruus og Arnfred krediteret som medinstruktører, men som først og fremmest var Lasse Niensens projekt), og han har indkasseret lige så mange Bodil'er. Med sine to første film viste Arnfred, at han bedre end nogen anden dansk filminstruktør formår at tage pulsen på den almindelige danskers hverdag. Arnfred er først og fremmest en fremragende iagttagere af almindelige mennesker omkring sig. Den sædvanlige falske folkelighed, indpakket i professionelle skuespilleres teaterdiktation erstattes af ægte, præcist aftegnede miljøschildringer og en personinstruktion, der lige så præcist fremdrager ægte tonefald og gestik. Aldrig før har det hverdagsdanske klinget så rent fra det hvide lærred, og aldrig før har man set et så velfungerende ensemble mellem amatører og professionelt uddannede skuespillere.

Arnfred er tillige en dygtig håndværker og en fin stilist, der er ved at udvikle sine personlige kendetegn som instruktør. I alle hans film finder man omhyggeligt tilrettelagte travellings, der følger en gruppe mennesker fra samme vinkel og i ensartet bevægelse, og især er hans film i udpræget grad båret oppe af en vanskeligere definerbar rytmisk-dynamisk musikalitet, som får i hvert fald undertegnede til at »swinge« med helt ind i filmens inderste stemningsnerve. Arnfred er selv musiker og har stor indflydelse på underlægningsmusikken i sine film.

Dertil kommer, at der er ved at vise sig ansatser til en tematisk kontinuitet hos Arnfred. Alle hans film handler om mennesker, der kommer i klemme i systemet, arbejdssituationen eller familielivet (ofte alle tre ting på én gang), ganske almindelige mennesker i krise, under pres, i valgsituationer. I »Mig og Charly« fokuseredes der på det umage venskab mellem den velsituerede, men ungdomsarbejdsløse Steffen og den utilpassede (adfærdsvanskelige, hedder det på psykopæda-

gog-sprog) behandlingshjemsanbragte Charly, og udviklingen af et solidarisk sammenhold blev nænsomt og vittigt skildret med et præcist indfanget Silkeborg med brugtvognsmekka og idyllisk Gudenånatur som baggrund. I »Johnny Larsen« var det et lige så fint tegnet periodebillede af 50ernes Nørrebro, der dannede baggrund for skildringen af en arbejderdrengs vågnende erkendelse af begrænsningerne i sit eget miljøes forkølede ambitioner og lydigt tilrettede konformitet. Johnny indser langsomt, at der gives andre og bedre livsmuligheder, men denne indsigt åbner samtidig vej for en solidaritet med den underkuede fader.

Arnfred fremviser danskheden på lavt blus, men gang på gang bobler hans kærlighed til personerne frem med humor og varme. Begge film rummer nogle af de fineste øjeblikke, jeg har oplevet i dansk film, hvor iagttagelsen bliver fintfølelse og bevægende nærværende med et virvar af modstridende følelser og tanker fanget i ét udtryk, ét billede; hvor alle de mange fine lag af antydninger samles og slår igennem i små betydningsekspllosioner. Der, hvor Steffen og Charly har en vandkamp i brusebadet, og hvor kådheden er lige ved at løse op for deres uforløste, latente seksualitet; der, hvor Steffen og hans mor havner under dynen, og hvor barndommens hyggeleg er lige på nippet til at kamme over i et incestuøst forhold; der, hvor kammeraten Hans i »Johnny Larsen« skråsikkert stolt fortæller om alle de penge, han har tjent som trækkerdreng, men hvor usikkerheden og flovheden konstant lurer lige under overfladen; eller der, hvor et totalbillede af den deserterede Johnny i løb hen over et altopslugende landskab tones ned i sort og afløses af et nærbillede af hans øjne, der skræmte, forvirrede og søgende kigger ind gennem bedsteforældrenes brevsprække. Kort sagt: der, hvor den håndværksmæssigt dygtige, registrerende realisme hører op, og hvor den fabulerende, medrivende kunst begynder.

Dette er blot eksempler. Den slags øjeblikke, som får det til at gippe i én, forekommer i rigt mål i begge film, og gør dem til nogle af de bedste, der overhovedet er lavet i dansk films omskiftelige historie. Det var derfor med højt spændte forventninger, man gik til Arnfreds nyeste opus, »Der er et yndigt land«.

Med sin imponerende ydre flothed er den noget af det mest virtuose, der er lavet herhjemme. På den tekniske side er ambitionerne slået stort op med panavisionformat og dolby stereo. Alene filmens første skud kan tage pusten fra én: fra lav vinkel ser man en bakketop af muld under en karakteristisk dansk sommerhimmel, hvorefter kameraet i en kranbevægelse løfter sig op og inddrager hele kornmarken i billedet; her kommer Ole Ernst kørende i sin orangerøde traktor helt ind i halvnær og på tværs ud af billedfeltet, som nu i stedet drejer med en foderstofbil, der kommer kørende på vejen i det fjerne, og først da den drejer ind ad vejen langs marken, glider kameraet igen ned i halvnær på Ole Ernst, der standser traktoren.

Sjældent har man set en sådan billedopvisning i en dansk film. En lignende suveræn sikkerhed kendetegner resten af filmen og understreger Arnfreds håndværksmæssige sikkerhed. Samtidig demonstrerer den (endnu en gang), at Dirk Brüel kan regnes blandt verdens bedste filmfotografer.

Og filmen er som tidligere hos Arnfred over alt præget af sin ægte tone og sin indforståede menneskeskildring. Ole Ernst har aldrig været bedre på film; de professionelle voksenroller er fint afstemt med børnenes amatørpræstationer. Scene for scene fungerer perfekt i sig selv. Hvorfor så alligevel lidt kedelig og noget af en skuffelse?

Måske fordi den ikke er interessant nok i sit emne.

Historien om svineavleren Knud, der i sine bestræbelser på at fremstille førsteklases varer kommer til at forsømme sin

lærerkone og to søde børn, er sådan set redelig nok, og det er naturligtvis en tilfredsstillende i sig selv at se Morten Korchs forløjede bonderomantik afløst af en ægte og engageret skildring af den danske landmands hverdag. Vi kan godt acceptere, at økonomisk krise fører til psykisk krak – at kombinationen af bankens vrangvillige udlånspolitik, konens eget liv uden for hjemmet og deraf følgende modvilje mod at blive hjemmegående, og endelig katastrofen i form af en foderstofsforgiftning i bestanden kan få det til at slå klik og føre til irrational destruktion og opløsning. Vi kan godt forstå, at han vil bevare sin selvstændighed og til det sidste kvier sig ved at opgive gården og i stedet gå i tjeneste hos sin irriterende og hovne storbonde af en svoger, og vi kan godt forstå, at hele hans stressede situation kan medføre den vel egentlig ubegrundede jalousi over for konens tilknytning til lærerkollegaen. Men det skematiske og det overtvedelige ligger hele tiden på lur i filmens dramaturgiske stillads i langt højere grad end tidligere hos Arnfred. Måske er det først og fremmest en mangel allerede på manuskriptplan, men måske skyldes det også en frygt for at lade følelserne spille helt ud, således at den sordin, der skal holde den hverdagsrealistiske troværdighed i live samtidig kommer til at dæmme op for tilskuerens engagement.

Da ægteparret til slut, efter den rare nabo Vilhelms død, genforenes i en omfavnelser på gårdspladsen, og kranen løfter kameraet op i totalbillede, går man fra biografen og ryster filmen af sig med et skuldertræk. »Nå! – og hva' så?«

Da vi interviewede ham her i bladet efter »Johnny Larsen« (KOS 143-144), sluttede Morten Arnfred af med at konstatere, at han »gerne (vil) være én som ligger inde med den viden og den 'feeling' for de ting, der sker under optagelserne, og med evnen til at kunne omsætte nogle ark A-4 til billeder.«

Det gør han jo ganske tydeligt. Med sikker hånd kan han skabe atmosfæremættede stemninger og smukke billeder, og han er måske den bedste personinstruktør i dansk film overhovedet.

Alt dette findes til fulde i »Der er et yndigt land« og gør, at han holder interessen fanget, mens filmen kører. Men det er vel ikke andet end hvad man altid kan kræve af en stort anlagt spillefilm, selv om det så sjældent findes i de danske, og i hvert fald er det ikke tilstrækkeligt til at redde denne tynde historie hjem.

Når disse mavesure indvendinger nu er fremført her, skal det dog samtidig understreges, at de på ingen måde rokker ved det faktum, at jeg stadig med de allerstørste forventninger ser frem til Morten Arnfreds næste opus.

Asbjørn Skytte

DER ER ET YNDIGT LAND

Danmark 1983. **P-selskab:** Metronome Productions. Med støtte fra Det danske filminstitut ved konsulent Erik Crone. **P-leder:** Michael Christensen. **I-leder:** Henrik Møller-Sørensen. **Instr:** Morten Arnfred. **Instr-ass:** Ebbe Nyvold. **Manus:** Jørgen Ljungdahl, Morten Arnfred. **Script:** Lizzi Weischenfeldt/**Ass:** Linda Wendel. **Foto:** Dirck Brüel. **B-foto:** Fritz Schrøder/**Ass:** Kris. **Farve:** Fujicolor. **Lys:** Leif »Barney« Fick. **Grip:** Jimmy Leavens/**Ass:** Otto Stenov, Reno Rasmussen. **Stills:** Vibeke Winding. **Klip:** Anders Refn/**Ass:** Chita Beckendorff. **Ark:** Palle Arrestrup. **Rekvis:** Bjørn Hernes/**Ass:** John Johansen, Iben Parup. **Kost:** Manon Rasmussen. **Musik:** Ole Arnfred. **Tone:** Niels Arild/**Ass:** Henrik Langkilde. **Mix:** Niels Arild, Niels Bokkenheuser, Anders Refn, Per Meinertsen. **Make-up:** Birthe Lyngsøe.

Medv: Ole Ernst (Knud), Karen-Lise Mynster (Katrine, lærerinde), Ingolf David (Vilhelm, landpost), Arne Hansen (Poul), Reimer Bo Christensen (Tom, lærer), Ricki Rasmussen (Søren, 10 år), Anna Vallgård (Anna, 5 år), Gyrd Løfquist (Willy, Knuds far), Blanche Funch (Estrid, Katrines mor), Finn Nielsen (Landbrugskonsulent), Stig Hoffmeyer (Bankbestyrer), Erik Thygesen (Karlsen, forretningsfører), Ole Meyer (Svend, chauffør), Hugo Lund, Henning Jensen, Jane Jeppesen, Jarl Fosman, Margrethe Koytu, Lars Olesen, Steen Friss, Esben Høilund Carlsen.

Længde: 110 min., 3010 m. **Censur:** Rød. **Udl:** Warner & Metronome. **Prem:** 11.2.83 – Dagmar + Palads + Palads (Århus) + Bio 5 (Aalborg) + Kino (Odense) + Cinema (Herning) + Scala (Holstebro) + Kino (Kolding) + Bio (Næstved) + Kinopalæet (Randers) + Lido (Vejle).